

Leváltották a Meciar-kormányt

1998. szeptember. 30.

Az alig ötéves Szlovák Köztársaságban ismét választásokat tartottak. A Vladimír Meciar vezette Néppárt – A Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom (HZDS) 27%-kal került az élre, mégis a második helyezett Szlovák Demokratikus Koalíció alakított kormányt, együtt a Demokratikus Baloldal Pártjával és a Szövetség magyar kisebbségi párttal. Az új miniszterelnök, Mikuláš Dzurinda vezetése talán fordulatot hoz Szlovákia gazdasági és politikai izolációjában, amihez az előző kormány intézkedéseit vezettek. De ki is bukott győztes, Meciar és hogyan alakult eddigi pályája?

Meciar a rendszerváltás előtt

Vladimír Meciar a közép-szlovákiai Zólyomban született 1942-ben. Politikai pályája a középiskola elvégzése után kezdődött: a csehszlovák kommunista ifjúsági szervezet járási elnökeként dolgozott, de az 1968-as prágai tavasz letörése után kizárták a pártból. Egy üvegyárban helyezkedett el, és levelezőn jogot végzett a pozsonyi Comenius egyetemen.

A rendszerváltás és a bársonyos válás

Az 1980-as évek végén elindult a Szovjetunió megreformálása. A közhangulat, mint a szovjet blokk minden országában, Csehszlovákiában is radikalizálódott, és a változást követelő hangok a rendszer enyhülésével minden eddiginél hangosabbak lettek. A szlovák közélet legmeghatározóbb mozgalma, a Nyilvánosság Az Erőszak Ellen (VPN) prominens vezetője éppen Meciar lett, akit népszerűsége az 1990 júniusi választások után szlovák miniszterelnöki posztra emelt.

1991-ben konfliktusba keveredett pártja vezetésével, mert az ideológiai különbségek miatt a párt egy része elkezdett elhatárolódni Meciartól és nyíltan ellenezni őt. A parlament leváltotta, ám ő létrehozta a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom pártot. 1992-ben ismét megnyerte a választásokat, ezt főként annak köszönhetette, hogy a pártból való kiutasítása miatt sokan mártírnak gondolták. Másrészt az általa képviselt alkat: „erős ember, nép gyermeke” jól rezonált a szlovák társadalmi elvárással. Az ekkor már egyre súlyosbodó Prága-Pozsony ellentétre reflektálva a szlovák államapparátus decentralizálásával és protekcionista

gazdaságpolitikával kampányolt, ami sok szavazatot hozott neki a nacionalisták és a munkások köreiből.

1992-ben tetőzött a feszültség a szlovák-cseh kapcsolatban. Václav Klaus, az újonnan megválasztott cseh miniszterelnök politikájában központi szerepet játszott Csehszlovákia centralizációja, valamint a gazdasági „sokterápia”. A felek megállapodtak országuk felbomlásában, ennek eredményeként 1993 január elsején létrejött Szlovákia. Ezt a folyamatot „bársonyos válásnak” nevezzük, utalva arra, hogy „bársonyos forradalom” után a szakadás is erőszakmentesen történt a térségben (ellentétben a háborúba torkolló délszláv eseményekkel).

A gazdasági helyzet azonban a kettészakadás után korántsem lett „bársonyos”. A munkanélküliség meghaladta a 11%-ot és megszorításokra volt szükség, de ezeket Meciar nem vállalta fel. Az önálló Szlovákia gazdasági nehézségei miatt márciusban a parlament leváltotta.

Meciar harmadik kormánya

Az 1994-es téli előrehozott választásokat Meciar nyerte 35%-al. Négyéves kormányzása alatt a nacionalista tendenciák felerősödése volt észlelhető, és bár benyújtotta az EU-s és NATO-s csatlakozási kérelmeket, az ország egyre távolabb került az európai integrációtól. A harmadik Meciar-kormányban felerősödött a korrupció és az úgynevezett „cimborá kapitalizmus”: az egyre gyorsuló vadprivatizáció kitermelt egy masszív oligarcha réteget. Továbbá Meciar nemcsak magas kormányzati pozícióba helyezte híveit, hanem olyan ellenőrzés nélkül működő intézmények élére is, mint a titkosszolgálat, a SIS vagy egyes bírói testületek.

Mindeközben a kapcsolat Meciar és Michael Kovác, akkori szlovák elnök között egyre romlott. Ez az ellentét eszkalálódott, amikor elrabolták Kovác fiát. Oszkár Fegyveres, egy volt titkosszolgálati tiszt azt állította, részt vett az elrablásban. Az ügy bírósága végül nem állapította meg, hogy Meciar-nak köze lenne az elrabláshoz, pedig a szálak a titkosszolgálat vezetőjéig, Ivan Lexáig vezettek, aki Meciar jobbkeze volt. Oszkár Fegyveres, egy volt titkosszolgálati tiszt bevallotta, hogy részt vett az elrablásban. Nem sokkal az eset után barátja, R. Remias utcai merénylet áldozata lett. A nyomozások nem jártak sikerrel és senkit nem vontak felelősségre.

Bukás

A szlovák gazdaság helyzete rosszabbodott, nem jött a külföldi tőke és a gazdaság stagnált, a munkanélküliség 12% volt. Meciar ennek ellenére is 27%-ot ért el és elsőként végzett, de nem tudott kormányt alakítani.

Politikai örökség

Meciar korát meghaladó populista volt és a majdnem véget vetett a tiszavirág életű szlovák demokráciának. Kormányzása alatt világossá vált a szlovák rendszer azon hiányossága, hogy képtelen független intézményeket elválasztani a politikától.

források:

-Britannica, Jerold Kellman: Vladimir Meciar:

<https://www.britannica.com/biography/Vladimir-Meciar> utolsó megtekintés: 2023.12.19.

-Balkan insight, Tim Gosling: A murder that never happened still haunts Slovakia

<https://balkaninsight.com/2023/04/27/a-murder-that-never-happened-still-haunts-slovakia/>

utolsó megtekintés: 2023.12.19.

-wikipedia https://en.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_Me%C4%8Diar